

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

ŞAMAT / TÜRKİYE DAVASI

(Başvuru no. 29115/07)

KARAR

6 § 1 maddesi (medeni hukuk) • Adil yargılanma • Hukuki kesinlikve kararların kesinliği ilkelerinin ihlal edilmesi • Başvuranların, on yıllık hak düşürücü süre içinde , kendilerine bildirilmeyen bir idari işleme itiraz edemedikleri için kesin hüküm (“*res judicata*”) itirazı ileri sürememeleri • Yargılamanın yenilenmesinin “temel kusurun” veya “adli hatanın ” düzeltilmesini amaçlamaması

STRAZBURG

21 Ocak 2020

Kesinleşme Tarihi

22 Haziran 2020

İşbu karar, Sözleşme'nin 44 § 2 maddesinde öngörülen koşullar çerçevesinde kesinleşecektir. Bazı şekli değişikliklere tabi tutulabilir.

© T.C. Adalet Bakanlığı, 2020. Bu gayri resmi çeviri, Adalet Bakanlığı, İnsan Hakları Dairesi Başkanlığı tarafından yapılmış olup, Mahkeme açısından bağlayıcılığı bulunmamaktadır. Bu çeviri, davanın adının tam olarak belirtilmiş olması ve yukarıdaki telif hakkı bilgisiyle beraber olması koşulu ile Adalet Bakanlığı, İnsan Hakları Dairesi Başkanlığına atıfta bulunmak suretiyle ticari olmayan amaçlarla alıntılanabilir.

Şamat/Türkiye davasında,*Başkan*

Robert Spano,

Yargıçlar

Marko Bošnjak,

Julia Laffranque,

Egidijus Kūris,

Ivana Jelić,

Darian Pavli,

Saadet Yüksel,

ve *Bölüm Yazı İşleri Müdürü* Stanley Naismith'in katılımıyla Daire olarak toplanan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (İkinci Bölüm),
17 Aralık 2019 tarihinde yapılan kapalı müzakerelerin ardından,
Aynı tarihte kabul edilen aşağıdaki kararı vermiştir:

USUL

1. Davanın temelinde, Niyazi Şamat ve Nuri Şamat ("başvuranlar") adlı iki Türk vatandaşı tarafından, İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına ilişkin Sözleşme'nin ("Sözleşme") 34. maddesi uyarınca , 4 Temmuz 2007 tarihinde, Türkiye Cumhuriyeti Devleti aleyhine Mahkeme'ye yapılmış olan bir başvuru (no. 29115/07) bulunmaktadır.

2. Başvuranlar, İstanbul Barosuna kayıtlı avukatlar A. Turan ve C. Can tarafından temsil edilmişlerdir. Türk Hükümeti ("Hükümet") ise kendi görevlisi tarafından temsil edilmiştir.

3. Başvuranlar, özellikle, yerel mahkemelerin, orman sınırlarının uygulanmasına ilişkin bir ihtilaf bağlamındaki adli süreçte verilen önceki bir mahkeme kararının kesin hüküm etkisine itibar etmediklerini iddia etmişlerdir.

4. Sözleşme'nin 6 § 1 maddesine ilişkin şikâyetler 9 Ekim 2017 tarihinde Hükümete bildirilmiş ve Ek 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesine ilişkin şikâyet Mahkeme İç Tüzüğü'nün 54 § 3 maddesi uyarınca kabul edilemez bulunmuştur.

5. Birinci başvuran Niyazi Şamat, 30 Haziran 2018 tarihinde vefat etmiştir. Mahkeme, 12 Eylül 2019 tarihli bir yazı ile başvuranın kızları Hülya Balsüzen, Yasemin Çakır, Emine Görgün, Ayşe Şamat ve Hatice Şamat'ın davayı devam ettirmeyi istedikleri hususunda bilgilendirilmiştir.

OLAYLAR VE OLGULAR

I. DAVANIN KOŞULLARI

6. Dava konusu olaylar; taraflarca belirtildiği üzere ve dosyada yer alan belgelerden anlaşılacağı şekilde, aşağıdaki gibi özetlenebilir.

A. Davanın geçmişi

7. Dava, İstanbul'un Kemerburgaz ilçesinde yer alan, aslen 3.820 m² olarak ölçülen ve tapu siciline 161 pafta numarasıyla kayıtlı olan bir arazi ile ilgilidir.

8. Belgrad Ormanının sınırlarını tespit etmek amacıyla 1939 yılında Kemerburgaz'da 3116 sayılı Kanun uyarınca orman tahdit çalışması gerçekleştirilmiştir. Orman tahdit çalışmasının sonuçları ve belirlenen orman sınırları ilan edilmiş ve herhangi bir itirazın yapılmaması nedeniyle bu karar 1940 yılında kesinleşmiştir.

9. Bakanlar Kurulu, 12 Aralık 1950 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan 2 Kasım 1950 tarih ve 12073 sayılı bir kararla Belgrad Ormanını muhafaza ormanı olarak ilan etmiştir.

10. Bölgede 26 Haziran 1956 tarihinde gerçekleştirilen bir arazi kadastro çalışmasının ardından, arazi, mülk sahibi olarak Timur D. adına tescil

edilmiştir. Belirsiz bir tarihte, orman müdürlüğü ve Hazine, arazinin, sınırları 1939 yılında gerçekleştirilen orman kadastro çalışması ile belirlenen (bk. yukarıda 8. paragraf) Belgrad Ormanının içerisinde kaldığı ve bu nedenle Timur D.'ye verilen tapu kaydının iptal edilmesi gerektiği gerekçesiyle Eyüp Kadastro Mahkemesi (Söz konusu zamanda adı: "Eyüp Tapulama Mahkemesi) önünde Timur D. aleyhine dava açmıştır.

11. Eyüp Kadastro Mahkemesi önünde görülen davada mahkeme, kadastro sınır haritalarını ve tapu sicil kayıtlarını incelemiş, mülkün incelemesini yerinde gerçekleştirmiş ve mülkün kadastro haritasında belirtilen sınırlar içerisinde kalıp kalmadığını tespit etmek amacıyla bilirkişi raporu hazırlatmıştır. Dava sürecinde, yerel orman idaresinin 20 Temmuz 1967 tarihli yazısında ve Tarım Bakanlığı bünyesinde yer alan orman müdürlüğünün 27 Nisan 1977 tarihli yazısında, söz konusu mülkün orman sınırları dışında kaldığı bildirilmiştir..

Eyüp Kadastro Mahkemesi, yaptığı incelemeye dayanarak, 13 Mart 1979 tarihinde Timur D. aleyhine açılan davayı, arazinin tamamen orman sınırları dışında kaldığı gerekçesiyle reddetmiştir; ancak, 3.820 m² olan alanın 815 m²'sinin yol olması sebebiyle Devlet adına tescil edilmesi gerektiğine karar vermiştir.

12. Bu karar 6 Haziran 1979 tarihinde Yargıtay tarafından onanarak kesinleşmiştir. Bu karar ilgili tapulama tutanağına kaydedilmiştir.

B. Başvuranların mülkü satın alması ve 1985 tarihli Orman kadastro çalışması

13. Başvuranlar, 1982 ile 1994 yılları arasında farklı tarihlerde, Timur D.'nin mirasçılarından ilgili mülkün hisselerini aşamalı olarak satın almışlardır ve tapuları, ilgili tarihlerde tapu siciline kaydedilmiştir. Başvuranlar, yıllar içerisinde arazi üzerine birkaç bina inşa etmişlerdir.

14. Orman Kadastro Komisyonu tarafından 1984 yılında Kemerburgaz bölgesinde aplikasyon çalışması yürütülmüştür. Bu çalışma ile kadastro haritasına henüz dahil edilmemiş ormanların belirlenmesi, kanunen tanımlanmış özelliklerini kaybetmiş arazilerin orman statüsünün iptal edilmesi ve kesinleşmiş orman sınırlarının söz konusu alana uygulanması amaçlanmıştır (bk. 2896 sayılı Kanun’la değiştirilen 6831 sayılı Kanun’un 7. maddesi ile ilgili olarak aşağıda 35. paragraf)

15. Orman Kadastro Komisyonu, 1939’da yapılan orman tahdit çalışmasının (bk. yukarıda 8. paragraf) sonuçlarını uygularken, başvuranların arazisinin Belgrad Ormanı sınırları içerisinde kaldığına kanaat getirmiştir. Komisyon değerlendirmesini 1985 yılında tamamlasa da sonuçlar resmi ilan yoluyla ancak 15 Haziran 1988 tarihinde duyurulmuştur.

16. Hazinenin talebi üzerine, 17 Aralık 1993 tarihinde, arazinin tapu kaydına Tapu Sicil Müdürlüğü tarafından şerh konularak arazinin orman sınırları içerisinde olduğu belirtilmiştir. Şahsi bildirimin kanunen gerekli olmaması nedeniyle başvuranlara söz konusu şerh bildirilmemiştir.

C. Orman müdürlüğü tarafından başvuranlar aleyhine açılan dava

17. Orman müdürlüğü ve Hazine, 5 Mayıs 2003 tarihinde, 1985 tarihli kadastro değerlendirmesi sonucunda belirlendiği üzere arazinin Belgrad Ormanı içerisinde kaldığını iddia ederek Eyüp Asliye Hukuk Mahkemesi (“Eyüp Hukuk Mahkemesi”) nezdinde başvuranlar aleyhine başvuranların tapu kaydının iptali ve arazinin Hazine adına kaydedilmesi talebiyle dava açmıştır. Bu bağlamda, Belgrad Ormanının sınırlarının hâlihazırda 3116 sayılı Kanun uyarınca 1939 yılında gerçekleştirilen kadastro tespit çalışmasında belirlenmiş olduğu ve Orman Kadastro Komisyonunun, 1988 yılında usulüne uygun olarak ilan edilen 1985 tarihli kadastro değerlendirmesi uyarınca Kemerburgaz bölgesindeki orman sınırlarını uyguladığı ileri sürülmüştür. .

18. Başvuranlar, 19 Haziran 2003 tarihli dilekçelerinde, söz konusu arazinin statüsünün ve Belgrad Ormanının sınırları içerisinde yer alıp almadığının kesin olarak Eyüp Kadastro Mahkemesinin 1979 tarihli kararında (bk. yukarıda 11. paragraf) belirlendiği, bu kararın tapu sicil belgelerinde tescil edildiği ve bu duruma dayanarak mülkün hisselerini Timur D.'nin mirasçılarından satın aldıkları gerekçesiyle kesin hüküm itirazında bulunmuşlardır.

19. Ayrıca, beyanlarına göre, tapu sicilinde yer alan ve hukuki bir dayanağı olmayan şerhin kaldırılmasını talep etmişlerdir.

20. Eyüp Hukuk Mahkemesi, 25 Mart 2004 tarihinde, Kadastro Mahkemesinin 13 Mart 1979 tarihli kararı uyarınca ihtilaf konusu durumun hâlihazırda kesin hüküm olduğu gerekçesiyle davayı reddetmiştir. Ek olarak, şerhin tapu sicilinden kaldırılmasına kanaat getirmiştir.

21. Orman müdürlüğü bu karara itiraz etmiş ve Kadastro Mahkemesinin, incelemesinin tamamlanmamış olması nedeniyle söz konusu zamanda ihtilaf hususunda doğru bir karar vermediği, bu nedenle Kadastro Mahkemesinin 13 Mart 1979 tarihli kararının kesin hüküm olarak kabul edilemeyeceğini ileri sürmüştür. Bu bağlamda, söz konusu dava kapsamında yerinde yapılan incelemenin, bir bölgede orman sınırlarını uygulamak için ehil olan bir orman mühendisi yerine bir tapu sicil memuru huzurunda gerçekleştirildiğini belirtmiştir.

22. Taraflara ileilmeyen bir kararda, 14 Aralık 2004 tarihinde Yargıtay, farklı mevzuata göre hazırlanan tüm orman kadastro tespit dosyalarını ve bunun yanı sıra dosya ile birlikte ibraz edilecek olan kadastro haritalarını dahil ederek dava dosyasını tamamlayıp tekrar göndermesi için dava dosyasını ilk derece mahkemesine iade etmiştir.

23. Dava dosyasının tamamlanmış hâlini teslim alan Yargıtay, 21 Mart 2005 tarihinde, 6831 sayılı Kanun'un amacının, kendisinden önceki diğer kadastro kanunları gibi, sınırları nihai bir şekilde tayin etmek olduğunu ve dolayısıyla, etkilenen şahısların kadastro komisyonlarının kararlarına zaman

aşımı dolmadan dava açmaları gerektiğini belirterek Eyüp Hukuk Mahkemesinin 25 Mart 2004 tarihli kararını bozmuştur. Yargıtay, bu bağlamda hak düşürücü sürenin tapusu olmayanlar için altı ay, tapusu olanlar için on yıl olduğuna kanaat getirmiştir. Yargıtay, söz konusu hak düşürücü süre dolduktan sonra yapılan kesin hüküm itirazlarının geçerli olmadığını belirtmiştir. Bu durum, kadastro komisyonlarının nihai mahkeme kararlarını dikkate almaya yönelik bir yükümlülükleri olduğu hususundan bağımsızdı. Komisyonun hata yapması veya nihai bir kararı dikkate almaması durumunda, ilgili şahısların hak düşürücü süre dolmadan dava açmaları gerekmektedir.

Dolayısıyla Yargıtay, davayı, orman müdürlüğünün açtığı davanın reddedilmesinde Eyüp Hukuk Mahkemesinin hata yaptığı gerekçesiyle bu mahkemeye geri göndermiştir.

24. Eyüp Hukuk Mahkemesi, 22 Kasım 2005 tarihinde, Yargıtay'ın muhakemesine uygun bir şekilde, başvuranların, 15 Haziran 1988 tarihinde kadastro komisyonu sonuçlarının ilan edilmesinin ardından on yıl içerisinde itiraz etmediklerini belirtmiştir. Bu nedenle mahkeme, başvuranların tapusunu iptal etmiş, söz konusu araziye inşa edilen mülklerin yıkılmasına ve arazinin Hazine adına orman olarak tescil edilmesine karar vermiştir.

25. Başvuranlar, 16 Ocak 2006 tarihinde, 1979 yılında verilen karar sebebiyle davanın kesin hüküm olduğunu ileri sürerek bu karara karşı temyize gitmişlerdir. Ayrıca, 1939 yılında gerçekleştirilen orman kadastro tespit çalışması ile belirlenen ve 1940 yılında kesinleşen orman sınırlarının 1985 yılında yapılan sonraki bir kadastro uygulama çalışması ile değiştirilemeyeceğini iddia etmişlerdir. İddialarını desteklemek amacıyla başvuranlar, ilk kadastro çalışması ile belirlenmiş ve kesinleşmiş sınırların sonra yapılan kadastro uygulama çalışmaları ile değiştirilemeyeceği ilkesini tasdikleyen Yargıtay kararlarını örnek göstermişlerdir. Başvuranların temyize gitmesinin ardından Yargıtay, 13 Haziran 2006 tarihinde bir duruşma düzenlemiş ve başvuranların avukatının beyanlarını dinlemiştir.

Yargıtay, başvuruların iddialarına tam olarak cevap vermeksizin, Eyüp Hukuk Mahkemesinin kararını usule ilişkin basit usuli bir düzeltmeyle onamıştır.

D. Başvurunun yapılmasından sonra meydana gelen gelişmeler

1. 6292 sayılı Kanun uyarınca iade davası

26. Söz konusu Kanun (no. 6292), 26 Nisan 2012 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Diğerlerinin arasında, hâlihazırda tapu siciline tescil edilmiş olan orman haritalarındaki hataların düzeltilmesini öngörmüştür (6292 sayılı Kanun madde 11 (10)).

27. Başvuranlar, 15 Ocak 2016 tarihinde, 1985 yılında yapılan kadastro çalışmasında yetkililerin, bir önceki kadastro tespit çalışmasında belirlenen sınırları kadastro haritasına yanlış bir şekilde uyguladıklarını iddia ederek dava açmışlardır. Başvuranlar, bu hata sebebiyle arazilerinin orman sınırları içerisinde yer alacak şekilde gösterildiğini ifade etmişlerdir. Dolayısıyla, 6292 sayılı Kanun'un 11 (10) maddesinin hükümleri uyarınca düzeltme talep etmişlerdir.

28. İstanbul Kadastro Mahkemesi, sonradan yapılan kadastro çalışmasında veya orman haritalarında orman kadastro sınırlarının uygulanmasında herhangi bir hata yapıp yapılmadığını belirlemek amacıyla orman, tarım ve kadastro (geomatik) mühendisliği konularında uzman üç kişiden oluşan bir uzman heyeti atamıştır.

29. Yerel mahkemeye 10 Temmuz 2017 tarihinde sunulan raporda uzmanlar, 1939 yılında yapılan orman kadastro çalışmasıyla belirlenen sınırların 1985 yılında yapılan kadastro çalışması sırasında doğru uygulanmadığı sonucuna varmışlardır. Uzmanlara göre bu hata, aplikasyon esnasında yetkili makamların, 1939 tarihli kadastro çalışmasında başvuranların mülkünün yanında yer alan 46 ve 50 numaralı referans noktaları arasındaki mesafeyi ve açısız ölçümleri doğru bir şekilde takip

etmemeleri sonucunda meydana gelmiştir. Dolayısıyla, kadastro haritalarının, havadan çekilen fotoğrafların ve tahdit belgeleri incelemelerinde uzmanlar, 1985 yılındaki kadastro çalışmasının, 1939 yılında yapılan kadastro tespit çalışmasında belirlenen sınırları yanlış uyguladığını ve bu hatanın sonucunda ilk olarak orman sınırları dışarısında yer aldığı belirlenen ihtilaf konusu arazinin orman sınırları içerisinde gösterildiği sonucuna varmışlardır. Ancak uzmanlar, 22 Kasım 2005 tarihli kararla (bk. yukarıda 24. paragraf) arazinin orman olduğuna hükmedilmesi sebebiyle haritada yeşil alan olarak belirtilmesinin doğru olduğunu ifade etmişlerdir.

30. İstanbul Kadastro Mahkemesi, 12 Aralık 2017 tarihinde, orman haritalarında yapılan hataların düzeltilmesine olanak sağlayan 6292 sayılı Kanun'un mülkiyetin devrini öngörmediğini belirterek başvuruların davasını reddetmiştir. Söz konusu mahkeme, orman sınırlarının kadastro aplikasyonu sırasında arazinin orman olarak sınıflandırılmasına sebep olan hataları belirten uzman raporuna rağmen, 22 Kasım 2005 tarihli kararına kesin hüküm olarak atıfta bulunarak, söz konusu mülk hususunda mülkiyet haklarının durumunun nihai bir kararla belirlendiğini ve tapu sicilinde Hazine adına tescil edildiğini belirtmiştir.

31. Temyiz yargılaması hâlihazırda devam etmektedir.

2. Medeni Kanun'un 1007. maddesi uyarınca tazminat davası

32. Başvuranlar, 11 Nisan 2017 tarihinde, mülklerinin orman olarak sınıflandırılması sebebiyle tazminat olmaksızın tapularının iptal edilmesinin, mal ve mülk dokunulmazlığına saygı gösterilmesi haklarının ihlal edildiği gerekçesiyle İstanbul Asliye Hukuk Mahkemesi nezdinde tazminat davası açmışlardır.

Yerel mahkemeler önündeki dava hâlihazırda devam etmektedir.

II. İLGİLİ İÇ HUKUK VE UYGULAMA

A. Orman ve kadaastro düzenlemeleri hususunda iç hukuk ve uygulama

33. Devlet ormanlarının mülkiyeti, 1982 tarihli Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 169. maddesi uyarınca, başkalarına devredilemez; Devlet ormanları kanuna göre, Devlet tarafından yönetilir ve işletilir. Söz konusu ormanların mülkiyeti, zıyetlikle elde edilemez veya ormanlar, kamu yararına olduğu düşünölen durumlar haricinde herhangi bir irtifak hakkına tabi tutulamaz.

34. Ormanlar, 1937 yılına kadar özel herhangi bir düzenlemeye tabi değildi. Orman mülkiyet hakları ile ilgili 3 Şubat 1937 ve 31 Ağustos 1956 tarihleri arasında beş temel kanun çıkarılmıştır: 3116, (1937), 4785 (1945), 5653 (1950), 5658 (1950) ve 6831 (1956) sayılı Kanunlar.

35. Bu kanunlardan sonuncusu olan 6831 sayılı Kanun'un amaçlarından biri, önceden tahdit çalışmasına tabi tutulmuş ancak orman sınırları dışarısında yer aldığı belirtilmiş Devlet ormanlarını tanımlayarak orman kadaastro çalışmasının yürütölmesidir. Bu Kanun'un 7. maddesi uyarınca, kadaastro komisyonları, bir bölgenin kamu orman alanı veya özel orman alanı olduğuna karar vermektedir. Aynı hüküm kapsamında, 2896 sayılı Kanun tarafından değıştirildiğı üzere, kadaastro komisyonları, ormanlar ve özel mülkler arasındaki ortak sınırları tespit etme ve işaretleme yetkisine sahiptir. Aynı kanun, kadaastro komisyonlarının işleyişini de düzenlemektedir (7-12. maddeler). Söz konusu zamanda yürürlükte olduğş şekilde 6831 sayılı Kanun'un Uygulama Yönetmeliğı'ne göre, tahdit çalışması önceden yapılmış olan alanlarla ilgili olarak, kadaastro komisyonlarının öncelikle yapılmış çalışmada belirtilen referans noktalarını zemine aplane etmeleri ve gerekli olması durumunda işaretlemeleri ve kadaastro haritalarını güncellemeleri gerekmektedir (Uygulama

Yönetmeliği'nin 10. maddesi). Sınırların zemine aplikasyonunun ardından, hataların düzeltilmesi ve önceki çalışmalarda sınırlara dâhil edilmemiş ormanların belirlenmesine devam edilebilir (47. maddesi). Son olarak, kadastro komisyonlarının, aplikasyon veya orman kadastro çalışması yürüttükleri bölgelerdeki mülkiyet ihtilafları hususunda nihai mahkeme kararlarını dikkate almaları gerekmektedir.

36. Aynı Kanun'un (no. 6831) 11. maddesi, kadastro komisyonlarının kadastro değerlendirmelerine ilişkin kayıtlarını ve haritalarını, ilgililere şahsen yapılan tebliğ hükmünde olduğu kabul edilen resmi ilan yoluyla duyurmalarını öngörmektedir. İlgili şahıslar, otuz gün süresi olan ilana ilgili mahkemeler nezdinde itiraz edebilir. İlanın ardından otuz gün içerisinde itiraz edilmeyen kayıtlar ve haritalar kesinleşir. Kadastro kayıtları ve haritalarındaki haklar, sınırlamalar ve iddialara itiraz etmek için geçerli hak düşürücü süre , kadastro tutanaklarının kesinleşme tarihinden itibaren on yıldır. Bu hak düşürücü sürenin sona ermesinden sonra kadastro değerlendirmesinden önceki yasal olgulara dayanarak itiraz edilmesi mümkün değildir.

37. İlgili iç hukuka ilişkin tüm açıklamalar *Turgut ve Diğerleri/Türkiye* (no. 1411/03, §§ 41-67, 8 Temmuz 2008); *Köktepe/Türkiye* (no. 35785/03, §§ 36-65, 22 Temmuz 2008); ve, *Rimer ve Diğerleri/Türkiye* (no. 18257/04, §§ 17-19, 10 Mart 2009) kararlarında bulunabilir.

B. Kesin hüküm ve Anayasa ve Hukuk Muhakemeleri Kanunu'na göre kararların bağlayıcı niteliği

38. Anayasa'nın 138. maddesi uyarınca, Devletin yasama ve yürütme organları mahkeme kararlarına uymak zorundadır ve mahkeme kararlarını hiçbir suretle değiştiremez ve bunların yerine getirilmesini geciktiremez. Ayrıca, Anayasa Mahkemesinin (2 Şubat 1989 tarihli E.1988/36, K. 1989/24 sayılı karar) ve Yargıtay'ın (19 Ekim 1990 tarihli E. 1990/3, K.

1990/5 sayılı İçtihatları Birleştirme Kurulu kararı) içtihadına göre, nihai bir karar, ardından gelen yasal değişiklikler nedeniyle değiştirilemez veya kaldırılamaz.

Bir karar, kesinleştiğinde şekli anlamda kesin hüküm haline gelir.

Bir hukuk mahkemesi tarafından esasa ilişkin verilen nihai bir karar, aynı ihtilaf hususunda aynı tarafları veya mirasçılarını içeren sonraki bir davada kesin hüküm olarak kabul edilir (Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun ("HMK") 303. maddesi). Ancak ilk davada belirlenen ve hüküm bölümünde belirtilen hususlar maddi anlamda kesin hüküm olarak değerlendirilir.

Kesin hüküm, sonraki mahkemelerin yargı yetkisi üzerinde bir sınırlama oluşturur. Kesin hüküm kamu düzeni ile ilgili olarak değerlendirildiği için, mahkemeler kesin hükmü re'sen göz önünde bulundurmalıdır (HMK'nin 114-5. maddeleri). Kesin hükmün varlığı, aynı taraflar arasında görülen aynı ihtilafın yeniden incelenmesinin önüne geçer.

C. Hukuk Muhakemeleri Kanunu kapsamında yargılamanın yenilenmesi

39. HMK'nın 375 § 1 (i) maddesi aşağıdaki gibidir:

"1. Yargılamanın yenilenmesi , aşağıdaki gerekçelerle talep edilebilir:

(...)

(i) Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin, [nihai yerel] kararın İnsan Haklarının ve Temel Özgürlüklerin Korunması Sözleşmesi veya ek protokolleri ihlal edilmek suretiyle verildiğini tespit eden nihai bir karar vermesidurumunda (...)"

40. HMK'nin 377. maddesi, 375 § 1 (i) maddesinde öngörülen gerekçeyle yargılamanın yenilenmesine yönelik süre sınırının, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin nihai kararının bildirilmesi tarihinden itibaren üç ay ve her halükarda, yargılamanın yenilenmesi talebinin konusu olan yerel mahkeme kararının kesinleştiği tarihten itibaren on yıl olduğunu öngörmektedir.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME

I. DURUŞMAYA KATILMA HAKKI

41. Mahkeme, başvuran Niyazi Şamat'ın 2018 yılında somut başvurunun yapılmasının ardından vefat ettiğini ve Mahkeme önünde kızlarının başvuran adına başvuruyu devam ettirmeyi talep ettiklerini dikkate almaktadır.

42. Mahkeme, bu talebe karşı çıkmamıştır.

43. Mahkeme, hâlihazırda, bir akrabanın ya da mirasçının, ilke olarak, bu yönde yeterli ilgisi olması halinde davayı sürdürebileceğine hükmetmiştir (bk. Valentin Câmpeanu adına *Hukuki Kaynaklar Merkezi/Romanya* [BD], no. 47848/08, § 97, AİHM 2014).

44. Dolayısıyla Mahkeme, başvuranın kızlarının, başvuran adına başvuruyu devam ettirmek için meşru bir çıkarları olduğunu kabul etmektedir.

Ancak, pratik olması açısından, müteakip metin boyunca başvuru sahibine atıfta bulunulacaktır.

II. SÖZLEŞME'NİN 6 § 1 MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

45. Başvuranlar, tapu senetlerinin iptali ile ilgili kendileri aleyhine açılan davanın, Yargıtay'ın kesin hüküm ("*res judicata*") ilkesine uymaması ve ayrıca taraflara ileilmeyen belgelere dayanarak karar vermek suretiyle çekişmeli yargılama ilkesini ihlal etmesi nedeniyle Sözleşme'nin 6 § 1 maddesi kapsamındaki haklarını ihlal ettiğinden şikâyetçi olmuşlardır. Ek olarak yerel mahkemelerin, beyanlarına yönelik olarak gerekçe göstermediklerini ileri sürmüşlerdir. Sözleşme'nin 6 § 1 maddesi aşağıdaki gibidir:

“Herkes davasının, medeni hak ve yükümlülükleriyle ilgili uyuşmazlıklar ... konusunda karar verecek olan, ... bir mahkeme tarafından, adil bir şekilde ... görülmesini isteme hakkına sahiptir ...”

46. Hükümet bu iddiaya itiraz etmiştir.

A. Kabul Edilebilirlik Bakımından Değerlendirme

1. Tarafların beyanları

47. Hükümet, Mahkemenin *Altunay/Türkiye* (42936/07, 7 Nisan 2012) davasındaki kararına dayanarak, iç hukuk yollarının tüketilmemesi sebebiyle başvurunun kabul edilemez bulunması gerektiğini belirtmiştir. Bu bağlamda Hükümet, başvuranların temel şikâyetlerinin, arsalarının orman sınırları içerisinde yer aldığı gerekçesiyle tapularının iptal edilmesi olduğunu ve Altunay davasında incelenen hukuk yolu olan Medeni Kanun’un 1007. maddesi uyarınca tazminat davası açmanın yeterli tazmin sağlamış olacağını belirtmiştir.

48. Başvuranlar, Mahkemeye başvuru yaptıklarında, tazminat verilmeksizin tapularının iptal edilmesi sebebiyle Sözleşme’ye Ek 1 No.lu Protokol’ün 1. maddesi uyarınca mülkiyet haklarının ihlal edildiğinden şikâyetçi olduklarını ve tapularının iptal edilmesine sebep olan yargı sürecinin usule ilişkin adilliği ile ilgili olarak 6 § 1 maddesi kapsamında ayrıca şikâyetçi olduklarını belirtmişlerdir. Başvuranlar, şikâyetlerinin kabul edilebilirliğinin ayrı ayrı incelenmesi gerektiğini ileri sürmüşlerdir. Ek 1 No.lu Protokol’ün 1. maddesine ilişkin olarak, Hükümetin öne sürdüğü hukuk yolunun, davayı açtıkları sırada etkili bir hukuk yolu olmadığını ifade etmişlerdir. Ancak, Mahkemenin iç hukuk yollarının tüketilmemesi sebebiyle söz konusu şikâyeti kabul edilemez bulmasının (bk. yukarıda 4. paragraf) ardından, Medeni Kanun’un 1007. maddesi uyarınca hukuk mahkemeleri nezdinde halen devam eden bir tazminat davası açtıklarını belirtmişlerdir (bk. yukarıda 32. paragraf). Başvuranlar ayrıca, yalnızca

Mahkeme tarafından ihlal olduğuna hükmedilmesiyle mülklerinin iadesi amacıyla söz konusu davanın tekrar açılmasını talep edebileceklerini ifade etmişlerdir.

2. Mahkemenin Değerlendirmesi

49. Mahkeme başvuruların Mahkemeye yaptıkları başvuruda, Eyüp Kadastro Mahkemesi nezdinde yürütülen yargılamalara ilişkin olarak iki farklı şikâyetle bulunduklarını not etmektedir. Başvuruların Sözleşme'ye Ek 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesi kapsamındaki şikâyeti, tapularının iptal edilmesine yol açan söz konusu yargılamalarının sonucu ile doğrudan ilişkililikten, Sözleşme'nin 6 § 1 maddesi kapsamındaki şikâyetler ise ulusal mahkemelerin Sözleşme'nin 6 § 1 maddesinde öngörülen usule ilişkin güvencelere uymadığı iddiası ile alakalıdır. Başvuruların başvurusu Hükümete bildirildiği tarihte Sözleşme'ye Ek 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesi kapsamındaki şikâyetler iç hukuk yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilmez olarak beyan edilmiştir. Mahkeme, başvuruların Sözleşme'nin 6 § 1 maddesi kapsamında öne sürdükleri şikâyetlerin yalnızca Sözleşme'ye Ek 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesi kapsamındaki şikâyetleri ile birlikte ileri sürülen sadece hukuki görüş veya iddialar olduğu kanaatine katılmamaktadır. Nitekim Hükümet de tam tersini iddia etmemiştir. Başvuruların Sözleşme'nin 6 § 1 maddesine ilişkin olarak belirttikleri şikâyetler temel olarak, söz konusu yargılamalar sırasında medeni haklarının nihai olarak belirleyen karara uyulması yönündeki meşru menfaatleri ile ilgilidir. Yargılamaların sonuçları, Sözleşme'ye Ek 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesinin ihlali iddiasının niteliği ile yakından alakalı olmakla birlikte ilgili maddeler kapsamında koruma altına alınan usule ve esasa ilişkin haklar birbirlerinden farklıdır. Dolayısıyla, Mahkeme Sözleşme'nin 6. maddesi kapsamında başvuruların öne sürdüğü şikâyetlerin ayrı olarak değerlendirilmesi gerektiği kanaatindedir. Ek olarak, ulusal mahkemeler önünde halen derdest olan tazminat davalarının

başvuranların lehine sonuçlanacağıının varsayılması halinde bile ulusal makamlar açıkça ya da esasen Sözleşme'nin ihlalini kabul edip bu ihlali ortadan kaldırmadıkça böyle bir kararın verilmesi kendi başına, başvuranların 6. maddesi kapsamındaki şikâyetleri bakımından “mağdur” sıfatının kaldırılması için ilke olarak yeterli olmamaktadır. Hükümet tarafından, tazminat yargılamalarının başvuranların Sözleşme'nin 6. maddesi kapsamında koruma altında alınan haklarının ihlalini telafi edebilecek bir nitelikte olduğu kanıtlanmamıştır. Özellikle, hukuk mahkemelerinin, tazminat davalarında davaya konu olan yargılamalar sırasında yapıldığı iddia edilen usule ilişkin düzensizlikleri inceleyebilecekleri veya başvuranların tabi olduğu hukuki belirsizliği yeterince telafi edebileceği kanıtlanmamıştır.

Bu nedenle, Mahkeme, ulusal mahkemeler önünde derdest olan tazminat yargılamalarının, iddia edilen zarara karşılık olarak başvuranlara özellikle manevi tazminat başta gelmek üzere adil bir tazminat alma imkânı sağlamaması ve Sözleşme'nin 6. maddesi kapsamında güvence altına alınan hakların ihlalinin kabul edememesi dolayısıyla başvuranların Sözleşme'nin 6 § 1 maddesi kapsamında ileri sürdükleri şikâyetleri bakımından ilgili bir hukuk yolu olarak değerlendirilemeyeceği kanaatindedir.

50. Bu doğrultuda, yukarıdaki mülahazalar ışığında Mahkeme başvurunun iç hukuk yollarının tüketilmediği gerekçesi temelinde reddedilemeyeceğine karar vermiştir. Mahkeme, başvurunun, Sözleşme'nin 35 § 3 (a) maddesi kapsamında açıkça dayanaktan yoksun olmadığını ifade etmiştir. Ayrıca kabul edilemez olduğuna ilişkin başka bir gerekçe de bulunmamaktadır. Dolayısıyla, bu şikâyetin kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekmektedir.

B. Esas Hakkında

1. Hukuki kesinlik ilkesi

(a) Tarafların Beyanları

51. Başvuranlar, söz konusu mülkün Belgrad Ormanı sınırları içerisinde kalıp kalmadığına ilişkin olarak bu mülkün durumunun incelendiğini ve Eyüp Kadastro Mahkemesinin 13 Mart 1979 tarihli kararında esasları hakkında hüküm verildiğini kaydetmişlerdir. yetkililer tarafından gerçekleştirilen müteakip aplikasyon çalışması, yeni bir kadastro çalışması olmayıp 1939 yılında yapılan bir orman kadastrounda tespit edilen sınırların uygulanmasından ibarettir. Bu çalışmada, yetkililer kadastro alanında olduğu tespit edilen mülklere ilişkin olarak verilen nihai mahkeme kararlarını göz önünde bulundurmamak zorundaydı. Yargıtay, 21 Mart 2005 tarihli söz konusu kararında makamların 1985 tarihli aplikasyon çalışmasını yaparken 13 Mart 1979 tarihli kararı göz önünde bulundurmadıklarını kaydetmesine rağmen kadastro kanununda belirtilen on yıllık hak düşürücü sürenin geçtiğine karar vererek 13 Mart 1979 tarihli nihai kararın etkilerini geçersiz kılmıştır. Başvuranlara göre, Yargıtay'ın kadastro komisyonlarının kararları bakımından hak düşürücü sürenin kesin hükmün etkilerini gölgede bırakmasına yol açan yorumlaması, Anayasaya uyarınca tüm Devlet makamlarının tüm koşullar altında nihai mahkeme kararlarına uyma yükümlülüğü bulunması sebebiyle Anayasayı ihlal etmiştir. Böyle bir yorumlama, ayrıca, idarelerin, ilgili bireylerin hak düşürücü süre sınırı içerisinde itirazda bulunmaması durumunda kesin mahkeme kararlarını etkisiz kılacak idari eylemlerde bulunması yoluyla nihai mahkeme kararlarını tartışmaya konu edebileceği bir yol sağlamaktadır. Son olarak, başvuranlar 1985 tarihli aplikasyon çalışmasının sonuçlarının ve daha sonra tapu siciline şerh koyulmasının kendilerine hiç bildirilmediğini iddia etmişlerdir.

52. Hükümet, başvuruların beyanlarına itiraz etmiş ve on yıllık hak düşürücü sürenin kadaastro çalışmaları bakımından hukuki kesinliğin sağlanması ve Devlet ormanlarının korunması amacı taşıdığını savunmuştur. Hükümete göre, bir mülkün tapusunun idari usuller, kadaastro işlemleri veya mahkeme kararları yoluyla elde edilip edilmemesi bir önem arz etmemektedir. Eğer söz konusu bu mülk daha sonra orman alanı olarak sınıflandırılmışsa, davalılar kadaastro çalışmalarının sonuçlarının ilan edildiği tarihi müteakiben on yıl içerisinde bu sınırlandırmaya itiraz etmesi gerekmektedir.. Bu kapsamda, Hükümet eğer başvurular hak düşürücü süre sınırı içerisinde davayı açmış olsalardı, kesin hükme ilişkin itirazlarının mahkemeler tarafından incelenmeye alınacağını kaydetmiştir. Bu doğrultuda, Hükümet, 1985 yılında yapılan kadaastro çalışmalarının sonucunun 1988 yılında duyurulduğunu fakat başvuruların bu tarihi müteakiben on yıl içerisinde kadaastro makamları aleyhinde dava açmadığını savunmuştur.

(b) Mahkemenin Değerlendirmesi

53. Mahkemenin daha önceki davalarda da belirttiği gibi, Sözleşme'nin 6 § 1 maddesinde öngörülen adil yargılanma hakkı, hukukun üstünlüğü ve hukuki kesinlik ilkeleri çerçevesinde yorumlandığında bir mahkemenin bir husus hakkında kesin olarak karar verdiği durumlarda bu hükmün tartışmaya açık olmaması şartını da içermektedir (bk. *Brumărescu/Romanya* [BD], no. 28342/95, § 61, AİHM 1999-VII).

54. Bu ilke, bir tarafın yargılamaları, sadece yeni bir duruşma yapılması veya davaya ilişkin olarak yeni bir karar çıkartılması amacı temelinde yenilemesinin önüne geçmektedir. Bu husus hakkında iki farklı görüşün mevcut olması olasılığı kendi başına bu hususun yeniden incelenmeye tabi tutulması için bir gerekçe teşkil etmez. Bu ilkeden ayrılmak, ancak zaruri ve mücbir niteliğe sahip olan durumlar tarafından gerekli kılınyorsa meşru olabilir (*Ryabykh/Rusya*, no. 52854/99, § 52, AİHM 2003-IX). Yüksek

mahkemelerin bağlayıcı ve icra edilebilir yargı hükümlerini bozma veya değiştirme yetkisi temel eksikliklerin giderilmesi amacıyla ifa edilmelidir. Bu yetki, bireylerin menfaatleri ve adalet sisteminin etkinliğini güvence altına alma ihtiyacı arasında olabildiğince yüksek bir seviyede adil denge sağlama çerçevesi kapsamında kullanılmalıdır (bk. genel ilkelerin özetleri için, *COMPCAR, s.r.o. /Slovakya*, no. 25132/13, § 63, 9 Haziran 2015 ve buradaki diğer atıflarla birlikte).

55. Son olarak, Mahkeme tüm hukuk sistemlerinde, bir kararın kesin hüküm etkisinin kişiye (“*ad personam*”) ve olgusal kapsama ilişkin olarak sınırlarının olduğunu gözlemlemektedir (bk. *Kehaya ve Diğerleri/Bulgaristan*, no. 47797/04 ve 68698/04, § 66, 12 Ocak 2006).

56. Somut davaya ilişkin olarak, Mahkeme 1939 tarihli orman tahdidine göre söz konusu arazinin Belgrad Ormanı sınırları içerisinde kalıp kalmadığı hususunun esaslarının Eyüp Kadastro Mahkemesi önünde görülen çekişmeli yargılamalar sırasında incelendiğini gözlemlemektedir. Ek olarak, bu Eyüp Kadastro Mahkemesi 13 Mart 1979 tarihli kararında söz konusu husus hakkında kesin bir şekilde hüküm vermiştir (bk. yukarıdaki 11. paragraf). Bu karar, orman müdürlüğü ve Hazine için her şeyden önce bağlayıcı olup, bu kurumlar daha sonra gerçekleştirdikleri aplikasyon çalışmaları sırasında bu karar hakkında bilgileri olmadığını savunamazlar. 6831 sayılı Kanun uyarınca 1985 yılında gerçekleştirilen aplikasyon çalışmasının ardından kadastro komisyonu 1939 yılında Kemerburgaz bölgesinin orman tahdidinde tespit ettiği sınırları “aplike” ederek söz konusu arazinin Belgrad Ormanı sınırları içerisinde kaldığını belirlemiş ve - on yıl sonra- söz konusu arazinin kayıtlı sahipleri olan başvuranlar aleyhinde dava açmıştır. Bu yargılamalarda, başvuranların söz konusu hususta verilen kesin hüküm olduğuna ilişkin itirazları Yargıtay tarafından hak düşürücü sürenin kesin hükmün uygulanmasını geçersiz kıldığı gerekçesiyle reddedilmiştir.

Bu nedenle, Mahkeme ilk olarak 1979 tarihli kararın daha sonra Eyüp Hukuk Mahkemesi nezdinde yürütülen yargılamalar açısından kesin hüküm olarak değerlendirilip değerlendirilemeyeceğini tespit etmelidir. Eğer öyleyse, Yargıtay'ın hak düşürücü süre sınırı karşısında kesin hükmün etkisinin sınırlandırılması yönündeki yaklaşımının Sözleşme'nin 6. maddesi ile ve özellikle bu maddenin içinde bulundurduğu hukukun üstünlüğü ve hukuki kesinlik ilkeleri ile uyumlu olup olmadığı kesinleştirilmelidir. Mahkeme, bu konu hakkında karar verirken Yargıtay'ın somut davadaki yaklaşımının, temel eksiklikleri ya da adli bir hatayı düzeltmek için benimsenip benimsenmediğine karar vermelidir.

57. İlk hususa ilişkin olarak, Mahkeme ulusal mahkemelerin aynı konunun -yani söz konusu arazinin 1939 tarihli orman tahdidi kapsamında Belgrad Ormanı sınırları içerisinde veya dışında olduğunun tespit edilmesi konusunun- söz konusu iki farklı yargılamalarda incelediği hakkında taraflar arasında herhangi bir ihtilaf bulunmadığını not etmektedir. Her ne kadar başvuranlar söz konusu zamanda arazinin sahipleri olmamaları dolayısıyla ilk açılan yargılamalarda taraf olmasalar da, Mahkeme, başvuranların mülkün halefleri olarak, söz konusu zamanda tapu siciline kaydedilen ve başvuranların söz konu mülkü alırken temel aldıkları 13 Mart 1979 tarihli karara ilişkin olarak kesin hüküm savunmalarını ileri sürebilecekleri kanaatindedir. Bu kapsamda, Mahkeme, ulusal hukukta kesin hükmün bir ihtilafta sadece asıl tarafları değil aynı zamanda bu tarafların haleflerini de bağladığını gözlemlemektedir (bk. yukarıdaki 38. paragraf). Dolayısıyla, başvuranlar ihtilafın 1939 tarihli orman tahdidi sırasında tesis edilen Belgrad Ormanı sınırlarına ilişkin olan kısmının ilgili Devlet makamları tarafından yeni bir davaya konu edilemeyeceği yönünde bir meşru beklentiye sahip olabilir. Daha da önemlisi, 1979 tarihli karar, her şeyden önce iki yargılamada da benzer davacılar olan orman müdürlüğü ve Hazine için bağlayıcı bir niteliğe sahiptir. Son olarak ulusal mahkemeler, taraflar

arasındaki ihtilaf konusunun daha önce mahkemeler tarafından karara bağlandığını kabul etmiştir.

58. Bu nedenle, Mahkeme, orman müdürlüğünü ve Hazine tarafından başvuranlar aleyhinde Eyüp Hukuk Mahkemesi nezdinde açılan dava ile 1979 tarihli kararında Eyüp Kadastro Mahkemesi tarafından kesin bir şekilde karara bağlanan aynı ihtilafın yeniden yargılamalara konu edildiği kanaatindedir. Yukarıdaki mülahazalar ışığında, Mahkeme 1979 tarihli kararın Eyüp Hukuk Mahkemesi önünde yürütülen yargılamaların konusu açısından kesin bir hüküm teşkil ettiğine karar vermiştir.

59. İkinci hususa ilişkin olarak, yani Yargıtay'ın hak düşürücü süre sınırı karşısında kesin hükmün etkisinin sınırlandırılması konusundaki yaklaşımının Sözleşme'nin 6 maddesi ile ve özellikle bu maddenin içinde bulundurduğu hukukun üstünlüğü ve hukuki kesinlik ilkeleri ile uyumlu olup olmadığı konusunda, Mahkeme aşağıdaki gözlemlerde bulunmuştur. Somut davada *Brumărescu* davasından farklı olarak 1979 tarihli kararın bozulmadığı oldukça açıktır. Başvuranların kesin hüküm verildiğine ilişkin olan itirazlarının 15 Haziran 1988 tarihinde ilan edilen kadastro komisyonu kararına itiraz etmek için on yıllık hak düşürücü geçtikten sonra yapıldığı için reddedilmesi dolayısıyla bu kararın sahip olduğu yasal etki geçersiz kılınmıştır (bk., bu karara uygulanabildiği ölçüde, yukarıda anılan, *Kehaya ve Diğerleri*, § 62).

60. Ancak, Mahkeme başvuranların 15 Haziran 1988 tarihli kadastro komisyonun çalışmasının sonuçları hakkında şahsen bilgilendirildiklerinin belirtilmediğini not etmektedir. Bu bağlamda, Mahkeme, yerel yetkililer tarafından yapılan duyuru yönteminin, başvuranların söz konusu kadastro komisyonunun kararlarından haberdar olması ve dolayısıyla bu kararlara kesin hüküm temelinde on yıllık hak düşürücü süre içerisinde itiraz etmesi olanağının sağlanması için yeterli olduğu konusunda şüphe duymaktadır (bk., bu karara uygulanabildiği ölçüde, yukarıda anılan, *Rimer ve Diğerleri/Türkiye*, § 27). Bu nedenle, başvuranların kadastro komisyonunun

1988 tarihli çalışmalarına itiraz ederken 1979 kararına dayanma haklarından feragat etmiş olduğu varsayılmaz. Mahkeme, her halükarda Türk hukuk sisteminde kesin hükmün kamu düzeni ile alakalı olduğunu ve mahkemelerin kesin hükmü re’sen göz önünde bulundurması gerektiğinden bir tarafın kesin hüküm savunmasından feragat etmesinin mümkün olmadığını gözlemlemektedir (bk. yukarıdaki 38. paragraf).

61. Daha da önemlisi, Mahkeme somut davada bulunan durum gibi bir nihai kararın kesin hüküm etkilerinin özellikle bir idari işlem tarafından başlatılan hak düşürücü süre sona erdikten sonra devam etmemesi durumunun, daha önce Devlet makamlarının takdiri dâhilinde süresiz olarak nihai kararların itirazlara konu olduğu eski davalarda Sözleşme’nin 6 maddesinin ihlalini tespit edildiği durumlardan çok da farklı olmadığını not etmektedir. İki durum da, kararların kesinliği ilkesini ve bireylerin aynı hususun devamlı olarak davalara konu edilmemesi yönündeki meşru beklentilerini ihlal etmektedir. Mahkeme, somut davada ulusal mahkemelerin söz konusu mülkün Belgrad Ormanı sınırları içerisinde olması dolayısıyla orman kategorisinde değerlendirilip değerlendirilemeyeceği hususunun daha sonraki yargılamalarda tekrar incelendiğine karar vermiştir. Bu şekilde, orman müdürlüğü ve Hazineye - daha önce çekişmeli yargılamalarda karara bağlanan- bir konu hakkında kendileri lehine hüküm verilmesi için “ikinci bir şans” sağlanmıştır (bk. bu karara uygulanabildiği ölçüde, yukarıda anılan, *Kehaya ve Diğerleri*, § 69 ve *Decheva ve Diğerleri/Bulgaristan*, no. 43071/06, §§ 40-43, 26 Haziran 2012).

62. Son olarak, somut davanın koşullarında, hukuki kesinlik ilkesine uyulmamasının “temel bir eksikliğinin” veya “bir adli hatanın düzeltilmesi amacı taşıyıp taşımadığı belirlenmelidir. (bk. diğer kararlar arasında, yukarıda anılan *Ryabykh*, § 52).

63. Bu kapsamda, Hükümet, on yıllık hak düşürücü sürenin mahkemeye erişim hakkının sınırlandırılması açısından orantılı olduğunu ve bu sürenin

kadastro ihtilaflarına uygulanma şeklinin orman alanlarına ilişkin olarak hukuki kesinliği ve istikrarı sağlama amacı taşıdığını savunmuştur.

64. Ancak, Mahkeme Eyüp Kadastro Mahkemesinin tespitlerinin, daha sonraki yargılamalarda sadece kadastro komisyonunun 1939 yılında tespit ettiği orman sınırlarını 1965 yılında farklı ve görünüşe göre hatalı aplike eden(bk. yukarıdaki 29. paragraf) çalışma temelinde göz ardı edildiğini not etmektedir. Söz konusu bu gerekçe Mahkemenin içtihadı kapsamında temel bir eksiklik olarak değerlendirilmeyip, hukuki kesinlik ilkesinden ayrılmasını haklı kılmamaktadır (bk., bu karara uygulanabileceği ölçüde, *Esertas/Litvanya*, no. 50208/06, § 29, 31 Mayıs 2012). Mahkeme, ayrıca, Eyüp Kadastro Mahkemesi nezdinde görülen yargılamaların özellikle yargı yetkisi hatası, ciddi mahkeme usul ihlalleri ya da görevi kötüye kullanma (a.g.e.) gibi temel hatalara konu olmadığını tespit etmektedir. Bu nedenle, söz konusu kararın göz ardı edilmesi için herhangi bir ivedi sosyal ihtiyaç bulunmamaktadır.

65. Mahkeme, Yargıtay'ın başvuruları 1979 tarihli kararın kesin hüküm etkisinden mahrum bırakarak hukuki kesinlik ilkesinden ayrılması için Mahkemenin içtihadında kabul edilen herhangi bir haklı gerekçenin bulunmamasına rağmen bu ilkeye karşı bir şekilde karar verdiğini tespit etmektedir.

Dolayısıyla, Mahkeme, Sözleşme'nin 6 § 1 maddesinde öngörülen kesin hüküm ilkesinin ihlal edildiğine karar vermektedir.

2. Çekişmeli yargılama ilkesi ve gerekçeli karar hakkı

66. Ek olarak, başvurular Yargıtay'ın taraflara ileilmeyen belgeler temelinde hüküm vererek çekişmeli yargılama ilkesini ihlal ettiği konusunda şikâyetle bulunmuşlardır. Başvurular, ayrıca, temyiz incelemesi sırasında Yargıtay'ın kanunda yapılan son değişikliklere ilişkin verdikleri beyanlarını göz önünde bulundurmaması dolayısıyla gerekçeli karar haklarına saygı gösterilmediğini ileri sürmüşlerdir.

67. Yukarıdaki 65. paragraftaki bulgular ışığında, Mahkeme Sözleşme'nin 6 maddesi kapsamında ileri sürülen şikayetlerden kalan şikâyetlerin ayrı olarak incelenmesinin gereksiz olduğu kanaatindedir.

II. SÖZLEŞME'NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI

68. Sözleşme'nin 41. maddesi aşağıdaki gibidir:

“Eğer Mahkeme bu Sözleşme ve Protokollerinin ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Sözleşmeci Tarafın iç hukuku bu ihlalin sonuçlarını ancak kısmen ortadan kaldırılabiliyorsa, Mahkeme, gerektiği takdirde, zarar gören taraf lehine adil bir tazmin verilmesine hükmeder.”

69. Başvuranlar söz konusu arazinin kendilerine geri verilmesini talep etmişlerdir. Arazinin geri verilmemesi halinde başvuranlar mülkiyetin güncel değerine denk gelen meblağın kendilerine ödenmesini talep etmişlerdir. Bu meblağ Mahkemeye ibraz ettikleri bilirkişi raporuna göre 1.990.000 avroya tekabül etmektedir. Başvuranlar manevi tazminat olarak 995.000 avro talep etmişlerdir. Başvuranlar, masraf ve giderlere ilişkin olarak ise herhangi bir destekleyici belge sunmadan 100.000 avro talep etmişlerdir.

70. Hükümet, Mahkemeden başvuranların maddi tazminata ilişkin taleplerini reddetmesini talep etmiştir. Hükümet, başvuranların manevi tazminat ile masraf ve giderlere ilişkin talepleri için ise söz konusu miktarların spekülatif ve her halükarda aşırı olduğunu belirtmiştir.

71. Mahkeme, somut davada, hukuki kesinlik ilkesine ilişkin olarak Sözleşme'nin 6 § 1 maddesinin ihlalini tespit ettiğini gözlemlemektedir. Daha da önemlisi, ulusal mahkemelerin daha sonra Eyüp Hukuk Mahkemesi nezdinde açılan yargılamalar sırasında 13 Mart 1979 tarihli kararı göz ardı etmesi nedeniyle başvuranlar mülkiyetinden mahrum bırakılmışlardır. Sözleşme'nin 41. maddesinde belirtilen öncelik normalde söz konusu durumunun ihlalden önceki haline getirilmesidir. Zira

Devletlerden, bir ihlalin sonuçlarının bu ihlalden önceki duruma olabildiğince geri döndürülebilmesi için tüm telafi yöntemlerini kullanması beklenilmektedir (bk., örneğin, *Simonyan/Ermenistan*, no. 18275/08, § 30, 7 Nisan 2016). Mahkeme, benzer davalarda bir başvuranın bir mülk üzerindeki hakkını tanıyan nihai kararın bozulması ya da göz ardı edilmesi nedeniyle Sözleşme'nin 6. maddesi ve/veya Sözleşme'ye Ek 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesinin ihlal edildiğine karar vermiştir. Bu davalarda, Mahkeme söz konusu mülkiyetin geri verilmesinin başvuranın eğer Sözleşme'nin ihlali olmasaydı sahip olacağı duruma olabildiğince denk gelen bir duruma konulacağına karar vermiştir (bk., diğer kararlar arasında, *Brletić/Hırvatistan*, no. 42009/10, § 55, 16 Ocak 2014 ve *Kehaya ve Diğerleri/Bulgaristan* (adil tazmin), no. 47797/04 ve 68698/0421 -23, 14 Haziran 2007). Ancak, mülkün güncel meblağının maddi tazminat olarak ödenmesi de bir alternatif olarak gösterilebilir (bk. *Brumărescu/ Romanya* (adil tazminat) [BD], no. 28342/95, §§ 22-23, AİHM 2001-I).

72. Mahkeme somut davaya ilişkin olarak, başvuranların yeni bir dava açılmasını talep ederek mülkiyetinin geri verilmesini istemesi olanağının oldukça düşük olduğunu not eder. Bu kapsamda, Mahkeme, HMK'nin 377. maddesinin yargılamaların yenilenmesi amacıyla yapılan başvurular için on yıl zaman aşımı süresini öngördüğünü ve bu sürenin işlemesi için davaya konu olan yerel mahkeme kararlarının kesinleştiği tarihi başlangıç noktası olarak alındığını kaydeder (bk. yukarıdaki 40. paragraf). Bu bağlamda, Mahkeme 2007'de başvuranlara ilişkin olarak nihai kararın verdiği tarihten itibaren on yıldan fazla bir sürenin geçtiğini gözlemektedir (bk. yukarıdaki 25. paragraf). Bu nedenle, başvuranların bu yönde bir talepte bulunmayı tercih etmeleri halinde Mahkeme, başvuranların HMK'nin 377. maddesinde öngörülen on yıl zaman aşımı süresi zarfında taleplerini yapmadıkları gerekçesiyle yargılamaların yenilenmesi yönünde karar alınamayabileceğini not etmektedir (bk. *Aksis ve Diğerleri/Türkiye*, no. 4529/06, § 64, 30 Nisan 2019).

73. Mahkeme, mülkün güncel değerinin maddi tazminat olarak ödenmesine ilişkin olarak ise, somut davanın incelenmesi sırasında başvuranların Sözleşme'ye Ek 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesi kapsamındaki şikâyetlerinin, Mahkeme tarafından benzer davalarda yeni bir hukuk yolu olduğuna karar verdiği bir ulusal hukuk yolunun tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olarak beyan ettiğini hatırlatmaktadır. Söz konusu bu hukuk yolunun etkililiğine başvuranlar karşı çıkmamıştır. Mahkeme, ayrıca, başvuranların söz konusu tazminatları almak için dava açtıklarını ve bu davaların halen derdest olduğunu kaydetmektedir (bk. yukarıdaki 32. paragraf). İkincilik ilkesini ve başvuranların söz konusu bu yargılamalarda maddi zararlarını tazmin etmesi imkânını göz önünde bulunduran Mahkeme, ulusal mahkemeler nezdinde devam eden tazminat yargılamalarına bu konu hakkında karar vermesi için bir şansının tanınması gerektiği kanaatindedir. Bu nedenle Mahkeme başvuranların maddi tazminata ilişkin taleplerini reddetmiştir.

74. Mahkeme, manevi tazminat hakkında ise 1979 tarihli kararın göz ardı edilmesinin bir sonucu olarak başvuranların bir hayal kırıklığı ve adaletsizlik hissi yaşadığı görüşündedir. Ancak, talep edilen miktar aşırıdır. Hakkaniyet temelinde karar veren Mahkeme, Başvuranlar manevi tazminat olarak 6.000 avro ödenmesine karar vermiştir.

75. Masraf ve giderlerle ilişkin olarak Mahkeme içtihadına göre, bir başvuranın masraf ve giderlerini geri alabilmesi için, söz konusu masraf ve giderlerin fiilen ve gerekli olduğu için yapılmış olduğunun belgelenmesi ve makul miktarda olması gerekmektedir. Başvuranların taleplerini destekleyici herhangi bir belge sunmadıkları dikkate alınarak, Mahkeme başvuranların masraf ve giderlere ilişkin olan taleplerini reddetmiştir (bk. diğer kararların yanı sıra, *Mihdi Perinçek/Türkiye*, no. 54915/09, § 88, 29 Mayıs 2018).

76. Mahkeme, gecikme faizi olarak Avrupa Merkez Bankasının kısa vadeli kredilere uyguladığı marjinal faiz oranına üç puan eklenmek suretiyle elde edilecek oranın uygun olduğuna karar vermiştir.

BU GEREKÇELERLE, MAHKEME, OY BİRLİĞİYLE,

1. Niyazi Şamat'ın mirasçıları olan Hülya Balsüzen, Yasemin Çakır, Emine Görgün, Ayşe Şamat ve Hatice Şamat'ın başvurusu Niyazi Şamat yerine sürdürme haklarının olduğuna;

2. Başvurunun kabul edilebilir olduğuna;

3. Mahkeme Eyüp Hukuk Mahkemesi önünde yürütülen yargılamalardaki hukuki kesinlik ilkesine ilişkin olarak Sözleşme'nin 6 § 1 maddesinin ihlal edildiğine;

4. Başvuranların Sözleşme'nin 6. maddesi kapsamında yapılan diğer şikâyetlerin esasına ilişkin olarak ayrı bir inceleme yapılmasına gerek olmadığına;

5.

a. Davalı Devlet tarafından, başvuranlara müştereken, kararın Sözleşme'nin 44 § 2 maddesi uyarınca kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içerisinde, ödeme tarihindeki döviz kuru üzerinden davalı Devletin para birimine çevrilmek üzere, yansıtılabilecek tüm vergiler hariç olmak üzere, manevi tazminat olarak 6.000 (altıbin) avro ödenmesine;

b. Yukarıda bahsi geçen üç aylık sürenin bittiği tarihten itibaren ödeme gününe kadar geçen sürede, yukarıda bahsedilen miktara, Avrupa Merkez Bankasının söz konusu dönem için geçerli olan marjinal faiz oranına üç puan eklenmek suretiyle elde edilecek oran üzerinden basit faiz uygulanmasına;

6. Başvuranların adil tazmin talebinin geri kalan kısmının reddedilmesine *karar vermiştir.*

İşbu karar İngilizce dilinde tanzim edilmiş olup; Mahkeme İç Tüzüğü'nün 77 §§ 2 ve 3. maddesi uyarınca 21 Ocak 2020 tarihinde yazılı olarak bildirilmiştir.

Stanley Naismith
Yazı İşleri Müdürü

Robert Spano
Başkan